

Slutrapport, mars 2010, projekt nr 2009-00452

"Integration genom egenmakt"

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska integrationsfonden

FÖRSÄTTSLAD

Projektnamn: Integration genom egenmakt
Projektanordnare: Föreningen Furuboda
Projektperiod: 15 nov 2009 - 31 mars 2010
Total projektkostnad: 220 968:-
Projektpartners: Östermalmskyrkan och Kristianstad kommun
För mer information: Erik Lindell, kontaktperson projekt
Telefon: 044-78 148 13 Fax 044-78 146 01
E-post: Erik.Lindell@furuboda.se

Rapportförfattare: Mats Svanström, processledare
Mobil: 0709-850104
E-post: mksvanstrom@spray.se

Kristianstad 2010-05-05

Erik Lindell
Furuboda Arbetsmarknad - en del av Föreningen Furuboda

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	4
Projektidén – Projektets huvudsakliga syfte och inriktning	5
Projektets upplägg och genomförande	6
Resultat och erfarenheter	10
Slutsatser och förslag	27
Källförteckning	29
Bilagor	29

SAMMANFATTNING

Ett antal grupper med sina rötter från olika afrikanska länder och Asien har spontant sökt sig till Östermalmskyrkan (ÖMK). Genom ÖMK:s internationella råd har idén att utifrån deltagarnas egna tankar om integration och delaktighet i samhället genomföra ett antal workshops som ska fånga upp detta initiativ. Målsättningen är att tillsammans med deltagarna formulera ett större genomförandeprojekt.

Genom regelbundna workshops i form av gruppsamtal och enskilda samtal har deltagarna tillsammans med en processledare kartlagt behovsområden som påverkar deras vardag och möjligheter till integration. Deltagarna pekar på flera aspekter som påverkar integrationsprocessen i samhället:

Tillgången till svenska sammanhang och relationer är avgörande för att bibehålla förvärvda språkkunskaper samt kunna utvecklas i det svenska språket. En mer individuellt anpassad SFI-utbildning som gör det möjligt även för dem som har det svårare att förvärva nya språkkunskaper – som annars riskerar utanförskap och isolering.

Att förstå och fungera i det svenska samhället är en process som tar tid och behöver råd och stöd – någon att vända sig till för hjälp att hantera vardagen. Utan svenska sammanhang och relationer blir vardagen mycket svårare att hantera. Över hälften av deltagarna har svenska relationer framförallt genom kyrkan vilket visar på dess betydelse för integration.

Utan förståelse för hur samhället fungerar eller förmågan att kommunicera är den svenska arbetsmarknaden tämligen otillgänglig. Även möjligheten till praktik kan vara svårt eftersom man ofta måste ordna det själv eller förmågan att kunna prata för sig när man kontaktar ett företag – hur många klarar det i den situation man befinner sig i? Det behövs ledsagare som kan ge praktiskt stöd i processen in på arbetsmarknaden.

Vidareutbildning är oftast inte ett alternativ för dem som har svårt att behärska språket och inte har någon studievana. Kortare yrkesutbildningar eller yrkesintroduktioner skulle ge mervärde åt dem som inte har något annat alternativ än att söka arbete.

Som resultat av detta projekt har ÖMK påbörjat ett arbete för att alla nysvenskar som kyrkan kommer i kontakt med ska erbjudas möjlighet till nätverk med svenskar. Ge personlig inbjudan till aktiviteter som är direkt anpassade till nämnda målgrupper som t.ex. träffar för småbarnsföräldrar, aktiviteter för äldre som vill träffa svenskar med liknande intressen och även på försök erbjuda ett kombinerat drop-in läxhjälp och språkcafé för att träna svenska. En större verksamhet för praktik och arbetsträning planeras att sätta igång senare i år som på sikt också ska kunna kombineras med språkutveckling och arbetsmarknadsutbildning tillsammans med projektägarna Föreningen Furuboda. Projektets samlade erfarenheter har fått mycket uppmärksamhet i ÖMK:s samfunds nätverk som på sikt förhoppningsvis kommer att leda till liknande engagemang på fler platser i Sverige.

PROJEKTIDÉN – PROJEKTETS HUVUDSAKLIGA SYFTE OCH INRIKTNING

Bakgrund till projektet

Östermalmskyrkan (ÖMK) har de senaste två åren fått en markant ökad närvaro av invandrare i dess verksamhet. Många söker sig till ÖMK på grund av sin kristna bakgrund och för att församlingen redan sen tidigare har en naturlig kontaktyta med invandrare genom bl.a. en eritreansk församlingsgrupp och en kinesisk församlingsgrupp. Därtill erbjuder ÖMK engelsk simultantolkning vid varje söndagsgudstjänst vilket också bidrar till att många internationella studenter och asylsökanden söker sig till församlingen. Detta sammantaget sprider information via den personliga kontakten och via sociala medier på internet om ÖMK och dess integrationsarbete.

Ett internationellt råd har bildats i ÖMK där nysvenskar och svenskar med intresse för integrationsfrågor möts och diskuterar olika aspekter av integration i församlingens kontext. ÖMK har utifrån dessa diskussioner tillsammans med Föreningen Furuboda samtalat med socialförvaltningen om hur man kan fånga upp gruppens idéer omkring integration, kartlägga den faktiska situationen, formulera problemträd och få fram projektidéer och arbetssätt för att finna lösningar på de behov av integration som synliggjorts.

Projektets målgrupp

Projektet vänder sig till nysvenskar som har behov av att integreras i det svenska samhället och på arbetsmarknaden i synnerhet. Deltagarna har alla gemensamt att de har en relation till Östermalmskyrkan; antingen som aktiva gudstjänstdeltagare eller som närstående till medlemmar i kyrkan. Målgruppen är i huvudsak anhörighetsinvandrare eller flyktingar med synnerligen humanitära skäl som fått uppehållstillstånd i Sverige. Några är asylsökande med 0,5 – 4 års vistelse i Sverige.

Målgruppen för projektet är i åldern 19-62 år med deltagare ifrån fem nationaliteter; Eritrea, Nigeria, Burundi, Vietnam och Kina. De är alla arbetslösa och några genomgår olika former av utbildning; antingen Svenska för Invandrare (SFI) eller vidareutbildning inom Komvux. Sammanlagda antalet deltagare är 25 som deltagit på olika sätt i projektet. Parallellt med projektets deltagare genomförs gruppsamtal med en referensgrupp om 9 invandrare ifrån Irak, Somalia och Zambia som utgör samma kategori invandrare men utan kyrkligt sammanhang eller annan likvärdigt svenskt förening att jämföra med. (se bilaga 5)

Projektets syfte

- Projektets första syfte är att kartlägga utsatthet och de hinder som finns för integration hos deltagarna.
- Projektets andra syfte är att med hjälp av deltagarna hitta lösningar på de hinder för integration som identifieras.
- Projektets tredje syfte är att formulera konkreta projektidéer som främjar integration genom egenmakt och bryter det utanförskap som identifierats i gruppen av nuvarande och tillkommande nysvenskar.

Avgränsning

I denna kartläggning har vi valt att inte undersöka barnens situation som barn till invandrare utan valt att fokusera på de vuxna deltagarnas vardagssituation som den upplevs just nu.

Det finns ett intressant etniskt grupperspektiv i församlingsgrupper som träffas regelbundet inom ÖMK men vi har valt att inte ta med deras situation som grupp i kartläggningen. Alla deltagare är med utifrån ett individuellt perspektiv.

PROJEKTETS UPPLÄGG OCH GENOMFÖRANDE

Utgångspunkten för att identifiera behovsträdets huvudsakliga riktningar är speglingen mot EU:s elva grundprinciper för integration:

1. Integration är en dynamisk dubbelriktad process med ömsesidigt tillmötesgående mellan alla invandrare och invånare i medlemsstaterna.
2. Integration innebär respekt för Europeiska unionens grundläggande värderingar.
3. Sysselsättningen är en väsentlig del av integrationsprocessen och är avgörande för invandrarnas delaktighet, för invandrarnas bidrag till värdsamhället och för att synliggöra dessa bidrag.
4. Grundläggande kunskap om värdsamhällets språk, historia och institutioner är absolut nödvändigt för integrationen. Att ge invandrarna möjlighet att förvärva denna grundläggande kunskap är viktigt för en framgångsrik integration.
5. Utbildningsinsatser har avgörande betydelse för att göra invandrarna, och i synnerhet deras efterkommande, beredda att bli mer framgångsrika och aktiva deltagare i samhällslivet.
6. Invandrares tillträde till institutionerna samt till offentliga och privata varor och tjänster på samma grund som inhemska medborgare och utan diskriminering har grundläggande betydelse för en bättre integration.
7. Ofta förekommande samspel mellan invandrare och medlemsstaternas medborgare är en grundläggande mekanism för integration. Gemensamma forum, en interkulturell dialog, utbildning om invandrare och invandrarkulturer och stimulerande levnadsförhållanden i stadsmiljön ökar samspelet mellan invandrare och medlemsstaternas medborgare.
8. Utövandet av olika kulturer och religioner garanteras i stadgan om de grundläggande rättigheterna och måste tryggas, om utövandet inte strider mot andra okränkbara europeiska rättigheter eller den nationella lagstiftningen.
9. Invandrarnas medverkan i den demokratiska processen och i utformningen av integrationspolitik och integrationsåtgärder, särskilt på lokal nivå, som stöder deras integration.
10. Att integrera integrationspolitiken och integrationsåtgärderna i alla relevanta politikområden och myndighetsnivåer och offentliga tjänster är en viktig faktor vid utformningen och genomförandet av den allmänna politiken.
11. Att utarbeta tydliga mål, indikatorer och utvärderingsmekanismer är nödvändigt för att anpassa politiken, utvärdera framstegen när det gäller integrationen och göra informationsutbytet effektivare.

I detta projekt har vi identifierat fem salutogena faktorer som bidrar till god hälsa och välmående – oavsett kulturell bakgrund - faktorer som vi tror är grundläggande förutsättningarna för integration som deltagarna kan identifiera i sin egen vardag:

1. Känsla av sammanhang (KASAM)
2. Kultur och kommunikation
3. Hälsa och ohälsa
4. Samhällsorientering och ekonomi
5. Arbetsmarknad och utbildning

Dessa fem faktorer har bildat fokusområden för gruppsamtal med i snitt två sammankomster per fokusområde för alla deltagare (se bilaga 1, 5). Med förbestämda fokusområden har projektet en tydlig avgränsning och bestämda riktningar i behovsformuleringarna. Det har dock funnits en lyhördhet i gruppsamtalen om andra behovsområden också.

Gruppsamtalens metodik

Att ställa frågan *Vad skulle du vilja förändra angående din situation om du kunde bestämma?* Gav hos majoriteten av deltagarna ett entydigt svar; ”Få ett arbete!” Att få ett arbete var den lösning som flertalet av deltagarna såg när de anmälde sig till projektet. Att formulera andra behovsområden var svårt i början och även under gruppsamtalens gång var det för en del deltagare svårt att ta till sig förståelsen för andra behovsområden som del i förutsättningarna att få ett arbete.

För att kringgå denna fixering och låsning vid ett specifikt behov valde vi att samtala omkring behovsområdet med en kombination av intervjuer, tester och frågeställningar för att få fram deltagarnas förståelse för behoven, deras hanterbarhet i olika vardagssituationer som knyter an till behoven men också för att förstå deras utsatthet och de svårigheter som synliggörs i den pågående integrationsprocess som flera av dem befinner sig just nu.

Rekrytering av deltagare

Inbjudan till att delta i projektet gjordes genom allmän information i Östermalmskyrkans gudstjänster och övriga samlingar samt genom individuell kontakt med målgruppen månaderna innan projektstart. En intresseanmälan lämnades in av intressenter som sen vid projektstart genomgick en personlig intervju. Den personliga intervjun klargjorde om intressenten var rätt målgrupp, en del bakgrundsfakta, nuvarande familjeförhållande och livssituation, språkkapacitet samt förslag på möjliga tider för gruppträffar. (se bilaga 2).

Projektperioden

En nackdel vid projektstarten var att besked om godkännande av projektet från Integrationsfonden drog ut på tiden. Eftersom projektets godkännande och starttid blev försenat så hamnade projektstarten i slutet av året (15 november) vilket gjorde att jul-, nyårs- och trettondagshelgerna kom emellan och försenade en del gruppsamtal med deltagarna.

Eftersom projektperioden sträckte sig över två terminer påverkade det en del schematider för deltagarna som ofta får nya scheman vid terminsstart – detta ledde till att en del omgrupperingar fick göras vid januari månads början. Det är önskvärt att projektstart bör vara vid en termins början för att begränsa tidsmässiga förändringar i upplägget.

Förutsättningar för gruppsamtal

Gruppernas sammansättning har styrts av den praktiska vardagen där vissa läser *Svenska för invandrare* (SFI) på förmiddagar, andra på eftermiddagar, några gör praktik vissa tider, andra har småbarn som ska hämtas från dagis. Därtill störningar i planeringen vid träffarna för deltagare som avviker för bokade möten med personliga handläggare på integrationskontor, arbetsförmedling eller socialkontor. Tidsschemat har omkullkastats av dessa orsaker vid flertalet tillfällen vilket har skapat tillfälliga gruppsammansättningar eller enskilda samtal för att ta igen den man missat.

Ytterligare en utmaning har varit kommunikationen; Svenska språket har varit mycket begränsat hos de flesta. Tolkning till mandarin (Kinesiska), tolkning till tigrinja (Eritrea) och engelska har varit nödvändigt för vissa deltagare och mer vid vissa fokusområden av mer känslig natur som t.ex. Hälsa. Detta har sammantaget påverkat tidsåtgången för gruppsamtalen med längre tid för att förklara och tolka diskussionerna. Språkbegränsningarna har också begränsat djupet på samtalen och många frågeställningar har förenklats eller plockats bort t.ex. där det varit för svårt att tolka nyanser i svaren hos deltagarna.

Att komma in i en grupp och känna sig ”frispråkig” behöver lite tid, men det har oftast fungerat redan vid första gruppträffen. Men har någon missat en grupp vid ett tillfälle så har denna person kommit på en extra träff senare för att hinna ikapp. Detta har haft en negativ aspekt; att samtala och reflektera utan att ha tillgång till gruppens dynamik i samtalet.

Gruppsammansättningen har också utgått ifrån en tänkt möjlig dynamik hos deltagarna med viss etnisk blandning men också utifrån gemensamma intressen. En åldersindelad grupp i åldern 19-30 år fanns med.

Gruppsamtalens längd begränsades till ca två timmar som oftast spontant åtföljdes av mer personliga samtal av enskilda deltagare. Det är lika ofta som utsattheten hos den enskilde uttrycks i det personliga samtalet som i gruppsamtalen. I det personliga samtalet uttrycks den konkreta praktiska hjälpen som efterfrågas – och det är där man får en djupare inblick i den vardagsnära konkreta utsattheten. ”Att gå i den andres skor” är ett enkelt sätt att få en inblick i vardagen hos nysvenskar. Därför har jag följt med när deltagarna söker bostad, skriver hyreskontrakt, planerar sin ekonomi, betalar räkningar, kontakter med en del samhällsinstitutioner och myndigheter - allt för att förstå den enskildes problematik i vardagen bättre.

Projektgruppen

Projektägaren Föreningen Furubodas projektledning och Östermalmskyrkans föreståndare samt undertecknad processledare har hållit regelbundna arbetsmöten vid uppstart och under pågående projektperiod. Arbetsmötena har bl.a. belyst frågeställningarna för pågående gruppsamtal, metodik, deltagarnas engagemang, fokusområden och relevanta resultat.

Insatser för att synliggöra projektet

Projektet har synliggjorts på olika sätt lokalt och regionalt och nationellt:

- I Östermalmskyrkans församling med 350 medlemmar som representerar en rad olika samhällsfunktioner och privata aktörer.
- Reportage i tidningen Kristianstadsbladet 18 januari 2010 "En väg in i samhället"
- I två regionala konferenser med 150 deltagare representerande ca 50 församlingar i södra Götaland har projektet och dess erfarenheter introducerats för att synliggöra nysvenskars utsatthet.
- Projektet har också synliggjorts på riksnivå inom riksföreningen Pingst - fria församlingar i samverkan som har 475 församlingar anslutna.
- Slutrapporten kommer att presenteras för berörda instanser lokalt och på riksnivå.

Resurser som använts i projektet

Föreningen Furuboda:

- Projektledning i form av planering och avstämningsmöten med processledare. Administration och samråd rörande projektets mål och fokusområden.
- Personalkostnader motsvarande c:a 30% projektledare samt arbetsgivare för processledare.

Östermalmskyrkan:

- Hela projektet har genomförts i ÖMK:s anläggning; samlingslokaler för gruppsamtal och seminarier, projektkontor samt har ÖMK tillhandahållit administrativ utrustning.
- Frivilliginsats av resurspersoner i gruppsamtal; sjuksköterska och barnmorska med erfarenhet ifrån utvecklingsländer, seminarietalare med invandrarbakgrund, tolkar till kinesiska, franska och tigrinja vid gruppsamtal och seminarie = sammanlagt 80 timmar.
- Extern rådgivare från Råd och stödenheten, Karlskrona med erfarenhet ifrån integrationsprojekt *Sysselsättningsprojektet 2006 -2007* (Karlskrona) = 10 timmar

Inspiration, kunskap och erfarenheter har hämtats från följande verksamheter och projektrapporter:

- ❖ *Makt att förändra? "Från omhändertagande till ansvarstagande"* – Integrationskonferens i samarbete med ESF och Integrationsfonden, Västerås
- ❖ *Nyby Vision* – en verksamhet med inriktning på integration och arbetsliv, Uppsala
- ❖ *Projekt Utsikten* – Ett samarbetsprojekt mellan Nyby Vision, Socialtjänsten, Arbetsförmedlingen och Uppsala Läns Landsting, Uppsala
- ❖ *Sysselsättningsprojektet 2006 -2007*, Karlskrona
- ❖ *"Möte med förhinder"*, FoU i Kalmar Län
- ❖ Gårdshuset - ett ESF-projekt som genomfördes av Furuboda med målgrupp invandrare med försörjningsstöd.

- ❖ Intermedius - ESF-projekt riktat till invandrare från krigsdrabbade länder med PTSD eller PTSD-liknande symtom.
- ❖ Öppen Kyrka - ESF-projekt i samarbete med AF rehab och Svenska kyrkan med målgruppen långtidsarbetslösa och/eller långtidssjukskrivna.

RESULTAT OCH ERFARENHETER

Redovisning av resultat och erfarenheter görs uppdelat på de fokusområden som ligger till grund för gruppssamtalen. Övergripande erfarenheter redovisas under gemensamt rubrik. I samtalen har flera frågeställningar väckts som jag väljer att ta med i redovisningen för att visa på infallsvinklar som behöver finnas med i medvetandet när man går vidare med resultatet.

Vi började gruppssamtalen med att samtala om projektets syfte ”Integration genom egenmakt”; Vad är integration? Vad är egenmakt? Att hitta balansen i sitt liv mellan den nya kulturen och den egna (den gamla). Att integration handlar om att lära sig hantera en ny livssituation i ett nytt land – inte att avsäga sig sin ursprungsidentitet. Att egenmakt sker gradvis när man växer in i en förståelse och kunskap om hur det nya landet fungerar och kan göra sig förstådd och kan hantera och styra vardagen mer och mer på egen hand.

Att hitta balansen mellan den nya kulturen och den egna, att inte förlora sin ursprungsidentitet upplevdes viktigt för deltagarna. En samlad positiv reaktion kom spontant när detta uttrycktes – som ett slags ”lättnadskänsla”. Kan där finnas en underliggande rädsla när de möts av det nya samhällets ”integrationskrav” att deras egen identitet inte duger? Kan rädslan utvecklas till motstånd mot eller avstånd till förändring för att med stolthet skydda sitt eget ursprung när ens identitet ställs på sin spets?

Några deltagare verkar sakna förståelse för vad integration innebär och hur det kan påverka deras livssituation genom egenmakt. En av dem tyckte sig redan förstå och ansåg sig inte behöva dessa gruppssamtal i samma utsträckning som övriga deltagare och valde att utebli från en del av gruppssamtalen. Detta visade sig bli ödesdigert för denne som förlorade sitt nyfunna första deltidsarbete redan efter tre dagar på grund av sin bristfälliga uppfattning om hur en svensk arbetsplats fungerar och vilka skyldigheter man har som anställd – en kunskap som hanterades med övriga deltagare i dennes frånvaro.

Kommer vissa individer att behöva erfara konsekvensen av brist på integration för att inse värdet av integration? Har alla en naturlig förståelse för behovet av integration bara för att man invandrar till ett nytt land? Många nyanlända har en bakgrund av flykt från kaos, frustration, rädsla, lidande - är man mer fokuserad på vad man flyr ifrån än vad man flyr till? Har man överhuvudtaget haft framtiden i det nya landet i tankarna när man planerade sin flykt eller har själva flykten varit själva huvudakten? Är det så att först när man landar och kommit till ”ro” i det nya landet kommer man till insikt över vad det innebär att komma till ett nytt land, ny kultur, nya levnadsvillkor? Är det först då man klarar av att se framåt, förstå betydelsen av integration och kunna ta till sig kunskap om det nya landets villkor? Det är uppenbart att förståelsen för och behovet av integration varierar mellan deltagarna och detta får naturligtvis konsekvenser i hur de tar till sig ny kunskap och erfarenhet.

Vid några tillfällen bl.a. i det avslutande seminariet inbjöds nysvenskar med en väl integrerad historia i Sverige för att berätta om sina erfarenheter och inte minst betydelsen av integration från deras perspektiv. Personligen tror jag detta är en nyckel till många nyanlända; att få höra betydelsen av integration ifrån nysvenskar som de kan identifiera sig med och få vara föredömen.

Man behöver också vara medveten om att hos vissa är drivkraften och engagemanget kopplat till varifrån försörjningsstödet kommer. Åtgärder och möjligheter som är direkt kopplade till försörjningsstödet är prioriterade och frivilligt deltagande väljs bort eller anses inte viktigt – speciellt om man inte tydligt förstår vinsten i att engagera sig i aktiviteten.

Gruppsamtalens dynamik och konsekvenser

I det regelbundna mötet med deltagarna upplevde jag potentialen av att vara med och påverka tankar, beslut och allra mest ohälsosam passivitet. Någon av deltagarna har under gruppträffarnas gång tagit beslut om att gå en fem månader lång vårdutbildning, andra har börjat stimulerats i tanken om att ta upp entreprenörskapet ifrån hemlandet längre fram. Någon har med projektets hjälp hittat en praktik som fått denne att må bra, träna svenska och kommit in i ett sammanhang i linje med dennes intressen och utbildning ifrån hemlandet. Andra har fått mer praktisk hjälp i att få vardagen att fungera. Behov har blivit synliggjorda i gruppsamtalen så att man på ett konstruktivt sätt kan diskutera olika vägar framåt. Behovet av bollplank, ledsagare eller mentorsliknande relationer har visat sig behövas och i vissa fall varit avgörande för att individer ska komma vidare i integrationsprocessen. Avståndet mellan individen och samhället har ibland varit så stora att individen tvekat om att ta nästa steg - där har gruppträffarna givit förståelse och kunskap som bidragit till mod och ansträngning att gå vidare. Gruppsamtalen påverkar och öppnar upp medvetandet om hur man kan ta ett steg för att förändra en önskad situation.

Känsla av sammanhang (KASAM)

Generellt upplever deltagarna att de har ”tappat” många av sina vänner från hemlandet när de flyttade till Sverige. Användningen av brev, telefon, chatt, e-post etc. kompenserar avståndet till viss del. Dessa relationer är viktigt för dem och många av dessa ger meningsfullhet åt tillvaron trots geografiska avstånd. Några upplever dock att de glider ifrån gamla relationer och en brist på nära vänner uppstår.

Genom en enkel kartläggning (se bilaga 3) kunde deltagarna själva visa vilka relationer som finns i deras omgivning utifrån KASAM perspektiven; Meningsfullhet, Hanterbarhet och Begriplighet. Statistiken här nedan bygger på 23 deltagares uppgifter om hur deras relationer till svenskar ser ut. Här inkluderas också de familjemedlemmar som bott i Sverige under lång tid och som kan jämföras med svenskfödda.

- Relationer som ger meningsfullhet:

De flesta av deltagarna anger närmsta familjen och/eller släkt och vänner i hemlandet. 30 % (7/23) anger att de har nära svenska vänner att anförtra sig till.

74 % (17/23) anger att de skulle vilja ha fler nära vänner.

- Relationer som ger hanterbarhet i vardagen:
 56 % (13/23) anger att de har svenska vänner som ger hanterbarhet åt vardagen.
 22 % (5/23) anger att de endast har sin SFI-lärare eller handläggare att vända sig till.
 22 % (5/23) anger att de står utan svenska relationer som ger hanterbarhet åt vardagen.
 87 % (20/23) anger att de skulle vilja ha mer svenska vänner.
- Relationer som utvecklar förståelse och begriplighet:
 70 % (16/23) anger att de har svenska relationer i denna kategori. Hälften av dessa anger dock att de enbart har sin SFI-lärare eller handläggare i denna kategori.
 30 % (7/23) anger att de inte har någon svensk relation i denna kategori.
 91 % (21/23) anger att de skulle vilja ha mer svenska relationer.

Det som är viktigt att understryka i denna statistik är att merparten av de svenskar som finns i deltagarnas relationer, oavsett kategori, och som inte är handläggare eller SFI-lärare, kommer från kyrkans sammanhang. Kyrkan har en betydelsefull uppgift som socialt nätverk för många, men vi ser också att mer behöver och kan göras. Under senaste året med kulmen under projektets gång har medvetenheten om att inkludera nysvenskar i kyrkans olika verksamheter ökat. Arbetet med att inkludera nysvenskar har fått en tydligare strategi som vi hoppas kommer att ge resultat framöver.

Detta kan jämföras med den grupp invandrare jag parallellt har gruppsamtal med som inte har någon anknytning till svenskt föreningsliv; merparten har inte några relationer med svenskar förutom till handläggare och SFI-lärare. De har alla varit i Sverige 0,5 – 3 år. Deras spontana frågor vid först träffen var; *"Hur träffar man svenskar?" "Hur lär man känna dem?" "Det verkar svårt...omöjligt... att få kontakt med dem."*

Att socialisera med svenskar

Deltagarna upplever det svårt att få kontakt med svenskar. Deras egna brister i språket och okunskap om kulturen angavs delvis som skäl. Men också att svensken inte verkar ha tid - för upptagen för nya relationer. En intressant aspekt som kom fram i gruppsamtalen är osäkerheten om svenskens uppfattning om dem som nysvenskar. I diskussionen upplevs det som svensken ser ner på andra nationaliteter – men det verkar bygga minst lika mycket på en dålig självkänsla hos nysvenskarna, som en faktisk erfarenhet i mötet med svensken. Det verkar som utanförskap, svårigheter i det nya samhället generellt och en upplevd "vi och dom" känsla leder till en dålig självkänsla som bidrar till fördomar och hinder som undergräver mötet mellan svensken och nysvensken. Man förutsätter att svensken är svår att få kontakt med. Man förutsätter att svensken inte är intresserad av dem för att de är invandrare.

Det tycks finnas en större öppenhet i deltagarnas hemländer, oavsett om det är länder i Asien eller Afrika, för att lära känna nya människor och på ett spontanare sätt. De saknar förståelse för var de sociala mötesplatserna i det svenska samhället finns och hur de fungerar. I samtalen visar det sig dock att många likheter finns när det gäller naturliga mötesplatser i Sverige i jämförelse med t.ex. Kina och Eritrea; Vänners-vänner, kyrkan, grannar, jobbet. I Sverige har

vi dock en mycket stor social mötesplats i föreningslivet – något som de flesta deltagarna var helt okunniga om.

När det finns naturliga gemensamma nämnare så flyttas perspektivet från ”vi och dom” till ”du och jag”. Ibland får vi medvetet hjälpa till att hitta dessa naturligt gemensamma nämnare för att den sociala integrationen ska kunna komma igång. När vi möts i föreningsliv och fritidsintressen så är det just intresset som för oss samman och det blir intresset som hjälper oss att bygga broar mellan oss oavsett bakgrund. Ex. från min sons fotbollslag i Kristianstad BOIS P95 som har flera nysvenska föräldrar engagerade i frivilligarbete och där gemenskapen över kulturgränserna blir naturligt genom fotbollsintresset och för laget.

Samtidigt som föreningslivet i Sverige får svårare att rekrytera frivilliga till ansvar och engagemang så har vi i samhället en växande grupp invandrare som söker sammanhang där det svenska finns. Här behövs en tydligare sammankoppling av samhällsgrupper. Hur kan de bäge finna varandra? Kanske det lokala föreningslivet skulle ingå i introduktionspaketet för nyanlända? Arrangera träffar mellan föreningsliv och SFI-klasser? Veta om varandra, veta var vi finns, veta hur vi fungerar.

Informationssamhällets baksida

Deltagarna har svårt att förstå vad som händer i samhället - ovana att söka upp information om det som händer och bristande språkkunskaper begränsar deras möjlighet att ta reda på vad som sker. Många är ovana att söka information på anslagstavlor, dagspress, internet etc. eftersom det är ganska olikt deras hemförhållande. Detta påverkar också våra möjligheter att nå ut med informationen till kyrkans deltagare. Även om vi har både en svensk och en engelsk översättning av kyrkans informationstidning (många av kyrkans nysvenskar har dock inga eller mycket svaga engelska kunskaper) därtill programblad varje vecka, så märker vi att personliga inbjudningar där man får personlig förklaring på vad, hur, när, kostnad, för vem, krävs för att informationen ska nå fram. Och då också med den medvetenheten att de kan uppfatta aktiviteten som om de måste ta klivet in i det ”okända” när de ska delta. Det är inte ovanligt att man får erbjuda sig att följa med första gångerna tills de känner sig trygga i den nya aktiviteten. Det positiva är att har man väl upptäckt de nya bekantskaperna och känner sig trygg i sammanhanget så trivs man och engagerar sig. Exempel finns på hur sammanhang i kyrkan har fått en sådan positiv påverkan på en nysvensk att denne fått en ny iver att lära sig svenska. Positiva sammanhang spelar en viktig roll för lusten att lära och utvecklas!

Öppenhet för att socialisera

Av de deltagare som genom flykt har tagit sig till Sverige, har merparten kommit ifrån en samhällssituation där myndigheter eller den övergripande makten förföljt dem men där de ändå haft en trygghet ibland vänner och grannar. De skapar gärna nya sammanhang med andra från samma land där de kan stötta och hjälpa varandra i Sverige. Men några har genomgått stora traumatiska upplevelser med tortyr, våldtäkt, mord av närstående, där angiveri, hot och förföljelse präglat deras vardag. Även när de fått en fristad i Sverige begränsar de sitt umgänge och är försiktiga med vilka de umgås med – speciellt från det egna landet. De undviker att lämna ut för mycket om sig själva på grund av fruktan för att det kan användas emot dem eller andra kan skada dem genom kännedomen. Deras isolering är mer

påtaglig eftersom de lever i ett mycket begränsat sammanhang innan de har utvecklat svenska relationer som de upplever trygga.

Kultur och kommunikation

Kommunikationen och problematiken omkring den möter vi snabbt i gruppsamtalen. Språkbegränsningarna är tydliga när man ska föra in samtalen på nyanseringar, läsa och förstå ”mellan raderna” och uppfatta svenska koder i samhället. Trots våra kulturers olikheter kan det vara viktigt att försöka hitta gemensamma nämnare att brygga broar mellan. Att t.ex. komma i tid till en anställningsintervju var självklart för de flesta men att komma sent till ett socialt möte visar på personens betydelse i flera kulturer.

Den svenska kommunikationskulturen som samspelar genom att bekräfta och få gensvar på mottagna t.ex. sms eller e-post meddelanden är främmande för många – även om de är ofta väl förtrogna med sätten att kommunicera. Att uppge sin e-postadress som en tydlig kontaktadress i t.ex. en jobbsökan är självklart men förståelsen för att den då också måste fungera eller läsas av regelbundet är inte alls lika självklart. I flera fall verkar det vara mer prestigén att äga en e-postadress än att den fungerar som är av betydelse. Även att uppge någon annans mobilnummer eller felaktiga siffror var vanligt fast man inte hade något avsiktligt uppsåt med det. Detta visade sig tydligt när jag testade kommunikationen med deltagarna mellan gruppsamtalen. Grundläggande förutsättningar i kommunikationen som kan innebära allvarliga negativa konsekvenser för individen när de t.ex. söker ett arbete och inte kan bli nådda för en anställningsintervju. Men genom att samtala om beteendet så var det flera som tog till sig lärdomen och blev mycket mer medveten när det gäller samspelet i kommunikationen. Alltså inga omöjliga hinder men en tydlig medvetenhet om att detta finns och att man behöver verka för att förändra beteendet.

Att lära sig det svenska språket till varje pris

Trots vår lilla enspråkiga nation där i princip enbart det svenska språket har huvudrollen så var inte alla deltagare övertygade om svenska språkets roll för integration och framför allt för att få arbete. Där går en ganska tydlig skiljelinje mellan den yngre åldersgruppen som medvetet och fokuserat intar svenska språket snabbt och den äldre gruppen som med stora svårigheter inhämtar samma kunskaper.

Flera av deltagarna uttrycker önskan att få läsa Svenska för invandrare (SFI) kurserna i snabbare takt och använda mer av sin tid till detta. Det finns ett exempel ifrån referensgruppens deltagare som redan efter sex månader läser svensk högskolekurs parallellt med SFI på grund av sin motivation och kapacitet att tillgodogöra sig det svenska språket.

Andra är ovana vid att lära sig ett nytt språk och behöver ett långsammare inlärningsstempo än vad de erbjudits. Resultatet för de långsamma är att de inte klarar det, avbryter eller tvingas sluta när de inte klarar nivåns tester i tillräckligt snabb takt – vilket är erfarenheten ifrån flera deltagare. Vilket i sin tur försätter dem i en återvändsgräns där de inte kan komma vidare med något eftersom utan språk begränsas möjligheterna att söka jobb och fungera i samhället i övrigt.

I Skolverkets dokument *Sfi - Kartläggning och studieplanering* (Skolverkets hemsida) står det följande: *"Det är angeläget att skapa goda förutsättningar för att kartlägga kortutbildade utifrån deras högst individuella förutsättningar och kompetenser."* *"En omsorgsfull kartläggning av den studerandes studiemål, studiebakgrund och förutsättningar för studier inom någon av studievägarna i sfi måste göras innan individen börjar studera, så att varje deltagares studier kan anpassas."*

I Skolverkets förordning (1994:895) om svenskundervisning för invandrare står det bl.a. *10 § Elever som har svårigheter med utbildningen skall ges särskilt stöd.*

När man tar del av hur vissa deltagare beskriva sin SFI utbildning och de svårigheter de upplevt med att tillgodogöra sig svenskundervisningen så verkar det som om Skolverkets intentioner, elevernas behov och det som kommunen erbjuder inte stämmer överens. Resursbesparingar initialt kan resultera i högre kostnader senare när utanförskapet måste finansieras och åtgärdas.

Ett exempel ifrån deltagargruppen är en kvinna i medelåldern som valde att hoppa av SFI på C-nivå (högsta grundnivå är D) eftersom hon upplevde undervisningen svår och i för snabb takt för henne. Tre månader senare får hon erbjudande att prova en omvårdnadsutbildning på komvux som hon sen hoppade av efter några veckor eftersom den var för svår för henne. Ett erbjudande som för övrigt vem som helst skulle kunna avråda henne ifrån på grund av sina uppenbara stora brister i språket – men som någon instans tyckte det var värt att pröva för att hitta en snabb lösning om än en kortsiktig sådan (hon tog dessutom upp en värdefull utbildningsplats till ingen nytta som någon annan kunde tillgodogöra sig bättre). Nu står hon rådvill med ofärdig SFI, misslyckat försök till utbildning och få möjligheter till arbete eftersom hon inte ens – enligt tester som gjorts i projektet - klarar av att läsa och förstå en vanlig jobbbanners. Hon har slösat bort värdefull och kostsam tid som skulle kunna användas till att lära det svenska språket i mer individuell takt. I skrivande stund ansöker hon om att få socialhjälp för att klara vardagen. Var finns logiken i detta scenario? Var finns samhällsbesparingarna i detta upplägg?

Vad är kostnaden i jämförelse med utanförskap och socialbidrag att individuellt anpassa grupperna till vilka förutsättningar de har att lära svenska? Skulle undervisningen bli effektivare om de samlas i etniska undervisningsgrupper där man tar hjälp av deras hemspråk i undervisningen? Detta skulle mycket väl fungera i de större etniska grupperna som ändå finns inom SFI t.ex. irakier (arabiska), eritreaner och somalier. Flera uttryckte att de upplevde det störande när en stor etnisk grupp var blandad med övriga i samma klassrum; många högljuda diskussioner på ett främmande språk pågick i klassrummet som de inte förstod.

Bland projektets deltagare finns dessutom arbetslösa språklärare (med relativt goda kunskaper i svenska) som representerar två av de största etniska språken men som idag är arbetslösa, en lever på socialhjälp och där en av dem gör praktik i förpackningsindustrin för att ha något att göra. Slöseri med mänskliga resurser som skulle ge en samhällsekonomisk vinst genom att användas där de bäst behövs – som lärarassistenter i SFI med speciellt uppdrag att stödja den egna etniska gruppens svenskundervisning.

Behovet av att få läxhjälp uttrycktes också av deltagare. Vart vänder man sig utanför skoltid för att få hjälp och förstå läxorna när ingen i ens sammanhang kan det svenska språket? I den vanliga grundskolan förväntas eleverna att få grundläggande läxhjälp hemifrån av sina föräldrar när de lär sig skriva och läsa – men var finns samma förutsättningar för vuxna som lär sig skriva och läsa på ett nytt språk i en isolerad miljö?

Det svenska språket utan sammanhang

De flesta uttrycker avsaknaden av språkträning när de läser SFI. Det mesta utgår ifrån boken och med enbart invandrare i klassen blir svenska-träningen väldigt marginell. På hemmaplan finns vanligtvis ingen svensktalande i familjen och har man dessutom få eller inga svensktalande kontakter i vardagslivet så blir talträningen obefintlig. En ond cirkel som är svår att ta sig ur; de behöver språkträning för att få färdighet i språket, missar möjligheten till språkträning på grund av de inte har svenska sammanhang eller kunskap om var dessa sammanhang finns (på grund av bristande språk). Allmänt för gruppen är att de saknar samtalsövningar som kunde stärka deras verbala språkförmåga. Begränsade möjligheter att öva hemma. Är ovana också vid den disciplin som krävs för att öva hemma på ett nytt språk. Några tyckte att det var svårt att förstå undervisningen eftersom allt förklarades på svenska, andra att en lärares skånska dialekt var svår att förstå men att en invandrarlärare hade var bra för han talade så långsamt. Det bör vara en samhällsvinst att skapa en individuellt anpassad lärandemiljö för nyanlända om det är detta som krävs för att de ska språkmässigt kunna integreras i det svenska samhället inom en rimlig tid.

I kombination med SFI studier är det viktigt med praktik som ger språkträning. En del praktikplatser är ensamarbeten som inte ger någon språkträning. Ett exempel är praktikplatsen som erbjudits hos den icke-svensktalande arbetsgivarens enmansföretag. Hur tränar praktikanten språket där? Är det praktik till varje pris eller språkträning som styr? Blir praktikplatsen ett positivt sammanhang om man får begränsade möjligheter att träna sin kommunikation där? Var finns den språktränande praktiken? I skolans fritidsverksamhet och i förskola skulle språkträning bli naturlig i leken med barnen. Skulle praktik vara möjligt inom äldreomsorgen där umgänget med de äldre blev en social språkträning? Praktikplatser som skulle säkert gynna både mottagare och givare om de planeras väl. Men det viktigaste av allt är att praktikplatser planeras noga utifrån ett av dess främsta syften - att träna språket i vardagen. Skapa former av språkverkstad i anslutning till SFI eller som språkcaféer med frivilliga svenskar till hjälp kan vara andra sätt att möta behoven. När vi skapar sammanhang åt det svenska språket för nysvenskar ger vi dem både motivation och förutsättningar att lära och utvecklas.

Isoleringen ibland nyanlända småbarnsföräldrar

En tämligen isolerad grupp nysvenskar - språkmässigt sett - är mammalediga. Alla deltagare i gruppen som var hemmavarande med små barn var kvinnor vilket är det vanligaste i de flesta kulturer i utvecklingsländerna och så även bland våra deltagare. I majoriteten av barnlediga föräldrar ibland deltagarna har språkutveckling försenats med flera år som ett resultat av att först vara nyanländ och sen mammaledig. Att kombinera t.ex. en öppen förskola med språkträning och barnskötsel, hälsa etc. skulle öka deras kommunikativa förmåga avsevärt,

skapa sammanhang och ge dem kunskap om det nya samhället långt tidigare än vad de får i nuläget. Nyanlända familjer har en mycket begränsat ekonomi som inte alltid möjliggör att betala för en förskoleplats innan eller utöver att barnen har tillgång till den kostnadsfria allmänna förskolan på 15 timmar/vecka som gäller för åldern 4 år och äldre. Det är en lagändring på gång som innebär att även 3-åringar kommer att inkluderas i allmän förskola fr.o.m. 1 juli 2010. Detta möjliggör för ännu fler nysvenskar - företrädesvis mammor – att komma igång tidigare med språkträningen. Noteras bör att allmän förskola tillhandahåller kostnadsfritt endast tre timmar per dag (max 15 timmar per vecka) vilket inte möjliggör för en förälder att läsa SFI som tar 3 timmar i anspråk plus restid fem dagar i veckan. Kanske en mer skraddarsydd språkträning skulle kunna kombineras med deras situation? Kanske en kombination av distansutbildning och regelbundna träffar. Det skulle vara intressant att undersöka hur många föräldrar som befinner sig i denna situation i samhället och hur deras språkutbildningsbehov ser ut. Allt för att korta ner tiden mellan totalt utanförskap till att integrationsprocessen påbörjas.

Hälsa och ohälsa

Vi fokuserade samtalen på hur de upplever sin hälsa just nu. Om man mår dåligt så påverkar detta vardagen på många områden av livet. Det kroppsliga påverkar det själsliga och vice versa. Vi samtalade om de vanligaste symptomen som kan vara tecken på ohälsa och genom en enkel enkät (se bilaga 4) fick de själva indikera vilka symptom de kände igen och hur återkommande dessa är. Det är troligtvis så att det finns en mer komplex situation bakom ett eller flera symptom och enkäten vill peka på de behov som kan anas bakom enkätsvaren. Flera talade om stress på grund av sin upplevda vardagssituation och detta kan vara en bakomvarande orsak för flera symptom hos en del av deltagarna. Få uttryckte orolighet på grund av anhörigas hemsituation men konkreta exempel gavs på anhörigas utsatthet som ledde till frustration och stress hos deltagaren som kände sig hjälplösa.

Detta är inte en officiell hälsoenkät men den kan ändå peka på deltagarnas upplevda situation med hjälp av några enkla frågor i en sammanställning:

Redovisning i procent (antal) vilka symptom de haft sen de kom till Sverige. Följande symptom har upplevts och procent av antalet deltagare (13 pers) som upplevt dessa:

- Huvudvärk (8) 61 %
- Sömnsvårigheter (8) 61 %
- Trötthet (10) 77 %
- Ångest (6) 46 %
- Depression (6) 46 %
- Ingen aptit (4) 30 %
- Tröstlöst (1) 7 %
- Magont (3) 23 %
- Hjärtklappning (5) 38 %
- Mardrömmar (2) 15 %
- Koncentrationssvårigheter (3) 23 %

- Glömska (6) 46 %
- Ilska (4) 30 %

Redovisning i procent (antal) av deltagarna som upplever sig ha symptom just nu, vilka symptom, hur ofta återkommande de upplever symptomen och vilket antal som vill ha hjälp att hantera symptomen:

- **Huvudvärk (8) 61 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (1) 12 %
 - Har 1-2 ggr/v (3) 38 %
 - Har sällan: (4) 50 %
 - Vill ha hjälp:(2) 25 %
- **Sömnsvårigheter (8) 61 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (1) 12 %
 - Har 1-2 ggr/v: (4) 50 %
 - Har sällan: (3) 38 %
 - Vill ha hjälp: (2) 25 %
- **Trötthet (10) 77 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (1) 10 %
 - Har 1-2 ggr/v: (5) 50 %
 - Har sällan: (4) 40 %
 - Vill ha hjälp: (1) 10 %
- **Ångest (6) 46 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (2) 33 %
 - Har 1-2 ggr/v: -
 - Har sällan: (3) 50 %
 - Har det inte alls nu: (1) 17 %
 - Vill ha hjälp: (1) 17 %
- **Depression (6) 46 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (2) 33 %
 - Har 1-2 ggr/v: (2) 33 %
 - Har sällan: (1) 17 %
 - Har det inte alls nu: (1) 17 %
 - Vill ha hjälp: (3) 50 %
- **Ingen aptit (4) 30 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: -
 - Har 1-2 ggr/v: (1) 25 %
 - Har sällan: (1) 25 %
 - Har inte alls nu: (2) 50 %

- Vill ha hjälp: -
- **Tröstätande (1) 7 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (1) 7 %
 - Har 1-2 ggr/v: -
 - Har sällan: -
 - Har inte alls nu: -
 - Vill ha hjälp: (1) 7 %
- **Magont (3) 23 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: -
 - Har 1-2 ggr/v: (1) 33 %
 - Har sällan: -
 - Har inte alls nu: (2) 66 %
 - Vill ha hjälp: (1) 33 %
- **Hjärtklappning (5) 38 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: -
 - Har 1-2 ggr/v: (1) 20 %
 - Har sällan: (1) 20 %
 - Har inte alls nu: (3) 60 %
 - Vill ha hjälp: (1) 20 %
- **Mardrömmar (2) 15 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: -
 - Har 1-2 ggr/v: (1) 50 %
 - Har sällan: (1) 50 %
 - Har inte alls nu: -
 - Vill ha hjälp: (1) 50 %
- **Koncentrationssvårigheter (3) 23 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (1) 33 %
 - Har 1-2 ggr/v: (1) 33 %
 - Har sällan: (1) 33 %
 - Har inte alls nu: -
 - Vill ha hjälp: (2) 66 %
- **Glömska (6) 46 % av gruppen och av dessa har symptomet:**
 - Nästan dagligen: (1) 15 %
 - Har 1-2 ggr/v: (1) 15 %
 - Har sällan: (4) 67 %
 - Har inte alls nu: -
 - Vill ha hjälp: (1) 15 %

○ **Ilkska (4) 30 % av gruppen och av dessa har symptomet:**

- Nästan dagligen: (1) 25 %
- Har 1-2 ggr/v: (2) 50 %
- Har sällan: (1) 25 %
- Har inte alls nu: -
- Vill ha hjälp: (3) 75 %

Några deltagare lever i splittrade familjesituationer som påverkar deras vardag med stress, koncentrationssvårigheter och oro; antingen i väntan på återförening med resten av familjen som fortfarande är på flykt, eller på grund av en oro över familjemedlemmars utsatthet i hemlandet. Detta påverkar deras vardag och förmåga att studera eller se framåt väsentligt. Andra deltagare oroas för sin livssituation utan arbete eller små möjligheter att påverka sin situation. En deltagare uttryckte det som att hon behöver komma ut ibland människor för att komma ifrån tankarna och oron hon har.

En kvinna som flyttat till Sverige på grund av äktenskap beskrev sin situation som splittrad, vill återvända till hemlandet men stannar för familjens skull, saknar livslusten att lära och utvecklas, mår dåligt, deprimerad och upplever rädsla på insidan – allt beskrivet med hennes egna ord. Hon upplever ett utanförskap och en starkt bidragande orsak kan vara hennes isolerade mamma-ledighet och arbetslöshet med bristfälligt kontaktnät utanför hemmet. Hon har bott i Sverige i nästan fem år. En berättelse som fler skulle kunna identifiera sig med. När vi i gruppsamtalen fick kännedom om hennes situation, såg hennes isolering och brist på sammanhang hade vi också en möjlighet att hjälpa henne; en praktikplats ordnades som hade tre syften – språkträning (eftersom hon samtidigt skulle återuppta SFI efter avbrott på grund av mammaledigheten), arbetsträning i den profession som hon önskade och hade utbildning för från hemlandet samt ge henne ett sammanhang som kunde bygga upp hennes självkänsla och få svenska kontakter. I samtal med henne en månad efter påbörjad praktik kan man konstatera att det är en förändrad kvinna man möter i positiv bemärkelse; visar glädje, utstrålar självförtroende efter att fått mycket beröm av personalen för sitt arbete.

Flera har uppenbara behov av att samtala med kurator. En deltagare uttryckte det så här; *"handläggaren ser bara hur jag mår på utsidan, men förstår inte hur jag mår på insidan"*. Måste man först övertyga sin handläggare innan man får hjälp? Eller är det okunskap om vilken hjälp som finns att få? Eller är det snarare personens utanförskap som gör allt så komplex i det svenska samhället – även att söka hjälp när man mår dåligt? Kan strukturen där det är flera kontaktpersoner som hanterar olika områden för en nysvensk bidra till att det svårt att få ett samlat stöd för t.ex. när man mår dåligt?

Det behövs ett samlat grepp om en individs situation - där både ohälsa och olika behovsområden ses gemensamt – som faktorer som påverkar varandra och som tillsammans bidrar till hälsa och välbefinnande.

Projektet har gjort oss i Östermalmskyrkan mer medvetna om ohälsan som finns i vår närhet, utsattheten har synliggjorts genom enkla gruppsamtal. Gruppsamtalen har också skapat ett forum för utsattheten att komma till tals, få stöd och hjälp. Några av deltagarna har nu regelbunden kontakt med diakonal personal i Östermalmskyrkan. Andra behöver mer stöd, språket begränsar möjligheten att hjälpa kuratoriskt. Det behövs professionella tolkar som kan

tillsammans med professionell personal hantera traumatiska upplevelser. Samtidigt finns ett förtroende i Östermalmskyrkan hos nysvenskar som gör att de hellre öppnar sig för trossyskon än för personer utifrån. En deltagare sa *"jag kan inte säga allt till en myndighetsperson, det kan jag bara göra till dem jag känner i församlingen"*. Detta gör att myndigheter och institutioner inte alltid får en hel bild av personens situation. En orsak kan vara det allmänna misstroende till myndigheter och institutioner som finns i andra länder – man berättar inte mer än nödvändigt.

Samhälle och ekonomi

De som saknar nära svenska relationer har bara sin handläggare eller SFI lärare att vända sig till för att få hanterbarhet och begriplighet i vardagen. Dessa nyckelpersoner får ta på sig flera viktiga roller som mentor, ledsagare, samhällsrådgivare och mänskligt stöd till den nyanlände. Många deltagare vittnar om sin handläggare och sin SFI-lärares viktiga betydelse för dem och hur avgörande denna kontakt har varit i deras liv för att det överhuvudtaget skulle fungera i vardagslivet. Men det är helt förståeligt att de inte räcker till för allt i alla situationer.

Även om nyanlända får en Samhällsinformationskurs (SAGA) som introduktion till livet i Sverige så behövs det en ledsagning i vardagen när alla åtaganden står för dörren och ska hanteras. Många kommer ifrån ett samhälle där informationstekniken inte nått samma omfattning som i Sverige, med helt andra förutsättningar att hantera vardagen. Det är kanske inget förvånansvärt att man som ny i samhället bara kan tillgodogöra sig en begränsad del av kunskapen om hur det fungerar tills dess att man får insikt i hur vårt samhälle fungerar i vardagen och där igenom kan omsätta kunskapen till praktisk handling.

Det empiriska samtalet

I gruppsamtalen märker man att genom det återkommande samtalet om uppkomna vardagssituationer kommer förståelse för hur det fungerar. Där kommer frågorna utifrån ens egen erfarenhet. Denna pågående process av att medvetandegöra samhällets alla beståndsdelar och faktorer för en oinvigd visar sig vara betydelsefullt och effektivt när vi ser hur deltagarna förändras i sitt förhållningssätt till olika samtalsämnen under gruppsamtalens gång.

Men det är just i vardagen som avsaknaden av förståelsen för hur det fungerar märks tydligast. Genom att följa med några i vardagen så fick jag en insyn i hur det kan fungera när man med språksvårigheter ska förstå och ta sig fram i vardagen. Några exempel på svårigheter i vardagen hos nysvenskar som varit svårt för många att klara på egen hand:

- Att kontakta en myndighet eller serviceföretag per telefon för att man inte själv hinner med att förstå vad telefonsvararen säger eller vad alla svarsalternativ betyder.
- Att få ett förstahandskontrakt på en hyreslägenhet. Vägen dit kan vara svår. Hur vet man var man ska söka? Att det finns alternativa bostadsbolag eller hur systemet fungerar när man köar. Vad säger man när uthyraren för det kommunala bolaget säger att *"detta område passar inte för barnfamilj"*? Man blir osäker och undrar varför man inte får bo där även om det visade sig vara helt felaktig information. Att sedan läsa och

förstå hyreskontraktet, förstå varför en efterbesiktning när man flyttat in är viktigt. I ett fall hade ett helt rum missats att besiktigas med flera fel vilket hade blivit dyrt för den nyinflyttade att åtgärda med egna medel.

- Att betala räkningar på i deras tycke mest naturliga sättet på banken kostar 80 kr per inbetalning och är inte alls det självklara valet i vårt samhälle. Att betala med giro eller på internet, läsa och förstå instruktioner, sluta avtal med bank är trösklar man måste ta sig över. Och detta snabbt eftersom första räkningen kommer fort. Det är lätt att dra på sig betalningsanmärkningar när man inte vet hur det fungerar och missar betalningar. Att veta hur en räkning ser ut är inget självklart för en nyanländ.
- Hantera kravbrev som man bara kan överklaga skriftligt, samma med omprövning av t.ex. bostadsbidrag – hur gör man det om man inte kan skriva på svenska?
- Att få ett hemtrustningslån av CSN för att köpa möbler och inte förstå att det är ett lån, att det kostar ränta samt hur dyrt det blir att betala tillbaka och när detta ska ske. För att inte tala om alla andra betydligt dyrare lån som erbjuds utan att man förstår vad de egentligen kostar. Man lockas av enkelheten att få det, men har inte förståelsen för vad det innebär.
- Att läsa det finstilla, läsa mellan raderna och kontakta kundtjänst för att veta hur det fungerar. Svårt för den oinvigde som inte behärskar varken språket eller systemet.

En ledsagare och stödperson för vardagen kan vara en värdefull hjälp för många nyanlända. Det mest naturliga skulle vara att få detta stöd genom ett socialt sammanhang. I Östermalmskyrkan har vi som mål att erbjuda varje nysvensk att delta i en smågrupp med en blandning av svenskar och nysvenskar som genom regelbundna träffar utveckla nya relationer som bl.a. kan vara till stöd och hjälp i vardagen.

Arbetsmarknad och utbildning

I samtalen med deltagare verkar där ofta finnas ett samband mellan en långvarig svårighet att komma ut på arbetsmarknaden och svårigheten att integreras generellt. Bristande förståelse hos individen om integrationens betydelse har nämnts tidigare. En effekt av detta är att man saknar kulturell förståelse för hur det fungerar på den svenska arbetsmarknaden. T.ex. att göra sig intressant för en potentiell arbetsgivare genom sättet man presenterar sig själv med cv och jobbansökan. T.ex. i ett individuellt samtal krävdes det en längre ”övertalningsdiskussion” om varför ett cv är viktigt att ha för att kunna lämna till en potentiell arbetsgivare vid en ansökan. Attityden var att *”om arbetsgivaren är intresserad av mig så testas han mig genom att jag får provarbete – ett cv kan man inte lita på - där kan man ju skriva vad som helst”*. Kulturkrockar som behöver hanteras och som kan vara direkta hinder för att en person ska bli tillgänglig på arbetsmarknaden. Med flera misslyckade försök till arbete eller oförståelse för hur man ska söka arbete leder till att man intar ett passivt förhållningssätt med väldigt lite egen drivkraft – ett omhändertagande istället för ansvarstagande – speciellt ju äldre man blir.

Att bli anställningsbar

Flera deltagare saknar en grundläggande förståelse för vad som krävs för att bli anställbar i Sverige; förmågan att behärska språket någorlunda, vara tillgänglig och synlig där potentiella kontakter kan byggas, tydlighet i sin presentation. En annan mycket viktig faktor för att bli attraktiv som jobbsökare är kunskapen om sina egna anställningsmöjligheter som kan erbjudas. T.ex. instegsjobb, nystartsjobb och praktikplats som kan motivera en arbetsgivare att anställa dem. Många har total okunskap om vilken kategori de tillhör och vad de kan erbjuda för anställningsavtal till en potentiell arbetsgivare. Arbetsgivarna vet ofta inte heller vilka möjligheter som finns att anställa en nysvensk.

Vägar till anställning

Praktikplatser bör planeras noga utifrån flera syften; att träna språket i vardagen och ge individen ett sammanhang som främjar dennes intressen, erfarenheter och utbildning – allt för att skapa förutsättningar för framtida arbeten. Andra viktiga syften med praktik skulle vara att ”få in en fot” på en arbetsplats som skulle ha potentialen att erbjuda timanställning eller säsongsplats för praktikanten om denne gör bra ifrån sig.

Ibland deltagarna har flera önskat hjälp med att få praktikplatser. Det verkar som det är något man inte får tillräckligt stöd av från arbetsförmedling eller integrationshandläggare. Ovanan och språksvårigheterna med att kontakta svenska företag själv, den negativa självbilden, okunskapen om var praktikplatser kan finnas som främjar det egna intresset är orsaker som synliggjorts i gruppsamtalen.

En lösning för att bli anställningsbar med språksvårigheter finns redan på marknaden i olika skepnader men som är väl värd att nämnas: En bemanningsorganisation som tar ett helhetsansvar för individen ute på arbetsplatserna med avtal, instruktioner på rätt språk, medarbetarsamtal uppföljning etc. Detta skulle fungera om man vänder sig till de större etniska grupperna som vanligtvis står utanför arbetsmarknaden pga. bristande integration. Detta under förutsättning att kompetensen och arbetskraften väger tyngre än förmågan att behärska språket.

Ett annat alternativ kan vara någon form av handledare in i arbetslivet som kunde vara personens ledsagare den första tiden på en ny anställning. Någon som kan se till individens behov och vara länk mellan individen och arbetsgivaren där det behövs. Någon som känner personen och dess situation.

En integrationsmedveten Jobbcoach

Icke integrerade nysvenskar har större behov av att ha en jobbcoach som kan göra arbetsmarknadsinformation tillgänglig och förstålig för dem. Även de enklaste arbeten missas på grund av att man inte vet var man ska finna dem. T.ex. när en nysvensk inte vet vad ”timanställd” eller ”säsongsarbete” betyder, ej heller vet vilka typer av arbeten som kan ingå i dessa kategorier så är det svårt att söka dem eftersom de inte alltid annonseras öppet. En jobbcoach för icke integrerade nysvenskar behöver förståelsen för att inget är självklart om hur den svenska arbetsmarknaden fungerar för denna målgrupp. Allt är nytt och inget får tas för givet.

Även kunskaperna om hur man går tillväga när man söker jobb, gör cv, träna på anställningsintervjuer, hur ett anställningsförfarande fungerar, ansvar och skyldigheter på en

arbetsplats etc. behövs utifrån ovan nämnda förutsättningar att allt är nytt och inget får tas för givet.

Utbildning som ett vägval

Att välja rätt utbildning upplevs utmanande. En mångkulturellt erfaren studie- och yrkesvägledare är viktig för att lotsa rätt där man inte bara tar hänsyn till personens tidigare studier men också nuvarande språkkunskaper och förmåga att erövra nya språkkunskaper, kapacitet att läsa i rådande familjesituation och därtill utstaka en rimlig studieväg som är framkomlig. Någon som har förmåga att se till helheten hos individen. Några deltagare har verkligen gått runt i cirklar i sökandet efter en rimlig väg framåt och sådana situationer behöver exceptionell hjälp för att inte köra fast. Som nysvensk kan man lätt lockas av titlar och yrkesroller men inte förstå kraven för att bemästra utbildningarna.

Med svårigheterna att bemästra språket kommer också naturligt ointresset för längre utbildningar eller se utbildning som ett vägval framåt. Här kan kortare praktiska yrkeskurser eller yrkesintroduktioner som öppnar upp arbetsmarknaden för de med språk (-studie) begränsningar behövas t.ex. kurser för personlig assistent, lokalvårdare, ekonomibiträde m.fl. Sådana kurser skulle höja personens meritvärde betydligt utan att tvinga dem in i fleråriga komvux/gymnasieprogram som de inte har grundförutsättningarna för att klarar av.

Att se helheten i vardagen

Svenska för invandrare (SFI) lägger grunden för det svenska språket och betydelsen av att vara med är viktigt. Dessutom är introduktionsbidraget som nyanlända får direkt kopplad till närvaron på utbildningen. Som nyanländ blir man hänvisad förmiddags- eller eftermiddagspass på 3 timmar. Ibland byts dessa undervisningspass med varandra vid ny termin eller av andra anledningar mitt i terminen. Problematiken kommer när SFI:s schemaläggning hamnar i kollision med andra intressen som t.ex. deltagaren som missade ett erbjudande om en halvtids anställning (som resultat av en tidigare praktik på samma arbetsplats) på grund av att jobbet bara erbjöds på eftermiddagar och SFI kunde inte erbjuda annat schema för just denna person eftersom förmiddagsklassen var fullbokad. Ett onödigt rigid system, kan tyckas, som motverkar istället för skapar förutsättningar.

Det behövs någon form av insyn som kan se till personens helhet - där SFI, praktik, barnomsorg, utbildning etc. kan kombineras istället för att motverka/konkurrera med varandra. Samtidigt behövs ett stöd och mentor för att förstå och kunna anpassa sig till det svenska systemet. Med en mentor som utmanar kommer man vidare, får hjälp med trösklar av okunskap och språkbarriärer. Att vara ansvarstagande istället för omhändertagen hänger på om man inte upplever uppgiften att hantera vardagen och den nya livssituationen för övermäktig.

Projektets påverkan på Östermalmskyrkan

Eftersom vi i kyrkan har en verksamhetsstruktur som skapar många olika gruppkonstellationer ex. serveringsgrupper, kyrkvärdsgupper, hemgrupper, föräldrar-barngrupper, musikgrupper - så har möjligheterna för social integration inom kyrkans väggar funnits länge. Ändå har den

sociala integrationen varit bristfällig. Projektet har medvetande gjort på ett djupare och bredare sätt de vinster som görs genom den sociala integrationen. Men också synliggjort hinder och trösklar som finns som behöver bearbetas.

Att förbereda de olika verksamhetsgrupperna på att ta emot nysvenska medlemmar var viktigt. Det är viktigt att få förståelse för hur man tar emot, engagerar, leder, instruerar och bemöter en nysvensk som har svårt med språket, kommunikationen och de svenska koderna. Kulturkrockar och missförstånd uppstår men är man som svensk förberedd med en stor portion tålamod och förståelse så går det bra.

I viss mån har vi kunnat placera nysvenskar medvetet i aktivitetsgrupper utifrån bakgrund och behov. T.ex. två systrar ifrån Burundi med önskemål om att vara med i en av våra åtta serveringsgrupper blev placerade i den grupp som leddes av en äldre dam som tidigare arbetat i systrarnas hemland. Det spontana från den äldre damen; "Va' roligt, dem måste jag bjuda hem!"

Även hos några av nysvenskarna i projektet har det funnits tveksamheter om att engagera sig i olika aktiviteter men när de blivit medvetna om fördelarna med språkträning, sociala kontakter, stöd i vardagen genom nya relationer så har de visat intresse att vilja vara med.

En fördel med att förankra projektet i Östermalmskyrkan är att här finns ett nätverk av kontakter, företag och kompetenser som bildar en plattform av möjligheter för olika behov att tillgodoses. Men för deltagarna har de varit uppenbart att det behövs en kontaktperson att vända sig till för att kunna förstå, se och ta vara på detta nätverk av möjligheter.

Projektutvärdering

Det är svårt att utvärdera innehållet i projektet eftersom vi har arbetat med kartläggning och inte med utbildning eller träning som kan mätas eller uppfattas mer eller mindre användbart för deltagarna. Men deltagarnas samlade intryck har varit positivt; att få mötas, samtala i grupp och den uppmärksamhet de har fått genom projektet. En markant ökad medvetenhet hos både ÖMK:s ledning och medlemmar om utsatthet, integration och målgruppens behov kan konstateras bl.a. genom att integrationsperspektivet och nysvenskars behov finns på dagordningen i flera av församlingens agendor och verksamheter. Denna medvetenhet och erfarenhet av konkreta insatser har också börjat spridas till andra församlingar i ÖMK:s nätverk.

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Öka förståelsen för integration ibland nyanlända

Det är uppenbart att förståelsen för och behovet av integration varierar mellan nyanlända och detta får naturligtvis konsekvenser i vilken takt och hur de tar till sig ny kunskap och erfarenhet. Det finns ett behov av att få möta integrerade invandrades erfarenheter av integration in i det nya samhället. Att få lyssna in betydelsen av integration ifrån någon som de kan identifiera sig med. Någon som också vet vad de har att gå igenom i det nya landet.

I ÖMK har vi flera väl integrerade nysvenskar som fungerar som föredömen och stöd och är aktivt delaktiga i mötet med nyanlända. Projektet har skapat flera möjligheter till att aktivt engagera dessa nyckelpersoner som föredömen för nyanlända och deras roll har synliggjorts och stärks som viktiga medarbetare i integrationsarbetet.

Skapa förutsättningarna för socialisering

Invandrare med några år i Sverige utan svenska relationer förutsätter att svensken är svår att få kontakt med. Man förutsätter att svensken inte är intresserad av dem för att de är invandrare. Fördomar som snabbt bygger murar för fortsatt integration om inte socialisering med svenskar fungerar. Det är nödvändigt att skapa förutsättningar för en så naturlig socialisering som möjligt t.ex. sammankoppla svenskt föreningsliv med invandrargrupper.

Det lokala föreningslivet skulle ingå i introduktionspaketet för nyanlända - arrangera träffar mellan föreningsliv och SFI-klasser. En mycket liten ekonomisk insats men fördelaktiga samhällsvinster.

I ÖMK arbetar vi aktivt med att inkludera nysvenskar i bl.a. församlingens smågruppsystem där de regelbundet möter svenskar i ett socialt sammanhang. Projektet har bidragit till en tydligare fokus på målgruppens behov av socialisering med svenskar.

Skapa språkliga sammanhang

När vi skapar sammanhang åt det svenska språket för nysvenskar ger vi dem både motivation och förutsättningar att lära och utvecklas. Idag råder stor brist på sammanhang att träna svenska – vilket resulterar i begränsad möjlighet att utveckla vardagssvenskan och även risken att tappa kunskaperna efter avslutad SFI utbildning. Det behöver skapas mötesplatser för regelbundna språktränande samtal speciellt för nysvenskar som står utanför arbetsmarknaden för att motverka språkstagnation och social isolering.

I ÖMK ska vi på försök introducera ett kombinerat språkcafé och läxhjälp för de som behöver träna svenska eller få hjälp med SFI läxan. Målgruppen är både pågående SFI-elever och de som varit i Sverige flera år utan tillräckliga språkkunskaper. Genom projektet har behoven synliggjorts tydligare.

Optimera språkutbildningen för nyanlända

Många nyanlända behöver en mer individuellt anpassad SFI utbildning. Vissa vill läsa i snabbare takt andra långsammare. Deras förutsättningar för att ta till sig ett nytt språk är så olika. Det bör vara en samhällsvinst att skapa en individuellt anpassad lärandemiljö för nyanlända om det är detta som krävs för att de ska språkmässigt kunna integreras i det

svenska samhället inom en rimlig tid. Man bör undersöka fördelen med att ta hjälp av etniska lärarassistenter för att effektivare utbilda de större etniska grupperna.

Uppmärksamma mammaledigas språkisolering

Föräldralediga – vanligtvis mammor – blir ofta isolerade i samhället eftersom de står utanför SFI, praktik och andra arbetsmarknadsåtgärder som bidrar till språkutveckling och sammanhang. Att kombinera t.ex. en öppen förskola med språkträning och barnskötsel, hälsa m.m. skulle öka deras kommunikativa förmåga avsevärt, skapa sammanhang och ge dem kunskap om det nya samhället långt tidigare än vad de får i nuläget.

I ÖMK har vi vissa aktiviteter för föräldralediga på dagtid och genom projektet har vi fått en ökad medvetenhet om deras behov och utsatthet.

Kortare yrkeskurser efterfrågas

Med svårigheterna att bemästra språket kommer också naturligt ointresset för längre utbildningar eller se utbildning som ett vägval framåt. En väg framåt är korta praktiska yrkeskurser för de med språk (-studie) begränsningar. Yrkeskurser eller yrkesintroduktioner som skulle kunna göra målgruppen intressant är t.ex. kurser för personlig assistent, lokalvårdare och köksbiträden.

Folkhögskolor skulle med fördel kunna erbjuda yrkeskurser/yrkesintroduktioner i kombination med SFI utbildning, språkträning, samhällsorientering och praktik. Föreningen Furuboda för en dialog med andra institutioner om intressanta möjligheter i framtiden inom utbildning och arbetsmarknadsprogram. Furubodas avdelning för arbetsmarknadsfrågor kommer även att försöka formulera nya integrationsprojekt riktat till både ESF och Integrationsfonden. Fokus kommer då läggas på en samordnad integration där både hälsa, kultur, fritid och arbete vägs in för att ska snabbare och bättre integration i samhället (se nedan för olika idéer).

Integrationsmedvetna jobbcoacher

En jobbcoach för icke integrerade nysvenskar behöver förståelsen för att inget är självklart om hur den svenska arbetsmarknaden fungerar för denna målgrupp. Allt är nytt och inget får tas för givet. Många möjligheter till arbete missas på grund av oförståelse och bristande kunskaper om hur svensk arbetsmarknad fungerar. Det är viktigt att kartlägga vilka förutsättningar individen har för att få jobb och vilka hinder som kan finnas.

Tydligare stöd med praktikplatser

Ibland deltagarna har flera önskat hjälp med att få praktikplatser. Det verkar som det är något man inte får tillräckligt stöd av från myndighetshåll. Ovanan och språksvårigheterna med att kontakta svenska företag själv, den negativa självbilden, okunskapen om var praktikplatser kan finnas som främjar det egna intresset är orsaker som synliggjorts i gruppssamtalen. Varje utebliven eller försenad praktikmöjlighet bidrar till stagnation i språkutveckling och integration som också har ett ekonomiskt värde för samhället.

I projektet har vi haft möjlighet att finna vägar till praktik för flera deltagare på grund av det nätverk av kontakter som finns ibland ÖMK:s medlemmar. Men en starkt bidragande

orsak är engagemanget för individen som projektet har möjliggjort i samband med kartläggningen av deltagarnas behov.

ÖMK planerar ett större verksamhetsprojekt i form av en Secondhand butik bl.a. i syfte att skapa praktikplatser och arbetsträning i kombination med språkträning för nyanlända och icke-integrerade nysvenskar. Syftet är också att skapa en social mötesplats för att motverka utanförskap, erbjuda sysselsättning för asylsökanden och vara ett allmänt stöd i nysvenskars integrationsprocess. Projektet beräknas vara igång hösten 2010.

Ohälsa påverkar förutsättningarna för integration

Det behövs en helhetssyn och ett samlat grepp om en individs situation för att identifiera alla faktorer som påverkar personens hälsa och välbefinnande - vilket i sin tur påverkar hela integrationsutvecklingen. Flera behov av kuratorisk hjälp har uppmärksamrats tack vare det personliga mötet och att vi som ledare i ÖMK har lärt känna dem och förstått deras situation.

ÖMK som församling har ett förtroendemandat för många som söker sig till församlingen på grund av sin kristna bakgrund. Det är viktigt att förvalta detta förtroende och ta vara på möjligheterna att lyssna, förstå och sätta sig in i de personliga situationerna som man möts av. Eftersom detta förtroende inte alltid ges till myndigheter och övriga institutioner så vore det önskvärt med ett närmare samarbete mellan alla intressenter för att bättre förstå och värna om individen.

Källförteckning

En väg in i samhället, reportage i Kristianstadsbladet
www.kristianstadsbladet.se/article/20100118/KRISTIANSTAD/701189766/1338/&/En-vag-in-i-samhallet

Skolverkets förordning 1994:895 § 10 www.riksdagen.se

Skolverkets dokument *Sfi - Kartläggning och studieplanering* www.Skolverket.se

Bilagor

Bilaga 1 Kartlägningsprocess

Bilaga 2 Personunderlag

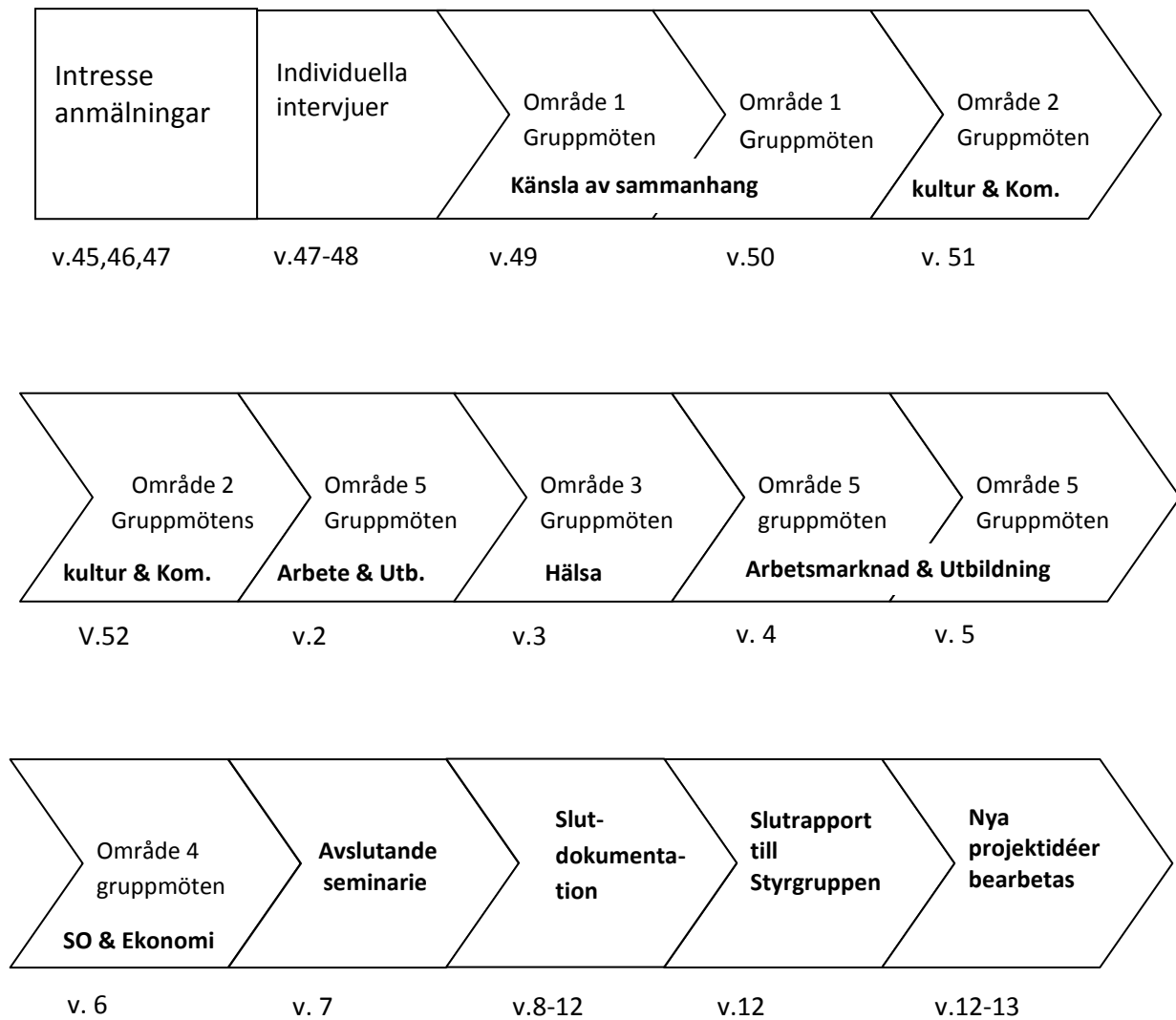
Bilaga 3 Nätverksmall

Bilaga 4 Ohälsa – egen bedömning

Bilaga 5 Redovisning av antal deltagare per aktivitet

Bilaga 1 kartläggningsprocess

Integrationsprojekt - Kartläggningsprocess

Bilaga 2 Personunderlag**Personuppgifter**

Namn	Nationalitet
Postadress	
Hemtelefon	Mobiltelefon
Födelsedata	E-post
Språk	

Hemförhållande

Civilstånd: ____ Gift ____ Sambo ____ Ensamstående ____ Antal barn - åldrar: _____ Övriga familjemedlemmar som deltar i integrationsprojektet: _____ Övrigt: _____
Typ av uppehållstillstånd: _____ Asylsökande _____ Uppehållstillstånd _____ Medborgare Antal år i nuvarande situation i Sverige: _____ Familjesituation i övrigt (boende/vistelse): _____

Tillgänglighet för projektet

Kommunikation/resor Busskort _____ Begränsad användningstid: _____ Övrigt: _____ Övriga ekonomiska begränsningar: _____
Tidsbegränsningar på grund av personliga omständigheter (Barnpassning/SFI/Annat)
Bäst tid att träffas (Dagar/tider):

Utbildning/Arbetslivserfarenhet

Pågående utbildning:	Senaste arbete:
Utbildningar i Sverige:	Utbildningar i hemlandet:
Arbetslivserfarenheter i Sverige:	Arbetslivserfarenhet i hemlandet:

Bilaga 3 Nätverksmall***Område 4 – potentiella nya relationer***

Människor som du möter regelbundet t.ex. i studierna, på jobbet, i affären, i kyrkan m.m.

Område 3 – begriplighet

Vilka människor påverkar dina kunskaper om hur samhället fungerar?

Vilka människor utvecklar dig kunskapsmässigt?

Område 2 – hanterbarhet

Vilka relationer utvecklar ditt kunnande som behövs för att möta vardagens situationer?

Vilka relationer hjälper dig att förstå och leva i det svenska samhället?

Område 1 – meningsfullhet

Vilka relationer får dig att må bra, lyfter dig?

Vilka relationer kan du "vara dig själv" med, ha roligt med?

Vilka relationer uppmuntrar, ger stöd, lyssnar på dig?

När du hamnar i svårigheter – vem kan du vända dig till?

Bilaga 4 Ohälsa – Egen bedömning

Ohälsa – Egen bedömning

Namn: _____

1. Ringa in de symptom som du haft sen du kom till Sverige:

Huvudvärk	Sömnsvårighet	Trötthet	Ångest
Depression	Ingen aptit	Magont	Hjärtklappning
Koncentrationssvårigheter	Glömska	Illska	Annat: _____

2. Skriv de inringade symptomen nedan och sätt kryss på hur ofta du har dem:

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Symptom: _____ _____ ☐ Har nästan dagligen ☐ Har 1-2 gånger per vecka ☐ Har sällan ☐ Får hjälp att hantera detta ☐ Vill ha hjälp att hantera detta

Bilaga 5 Redovisning av antal deltagare per aktivitet
--

Typ av projektaktiviteter	Antal deltagare (ca)	Kommentarer och förtydliganden
Gruppsamtal "Känsla av sammanhang"	23	Deltagarna träffades vid två tillfällen uppdelade på 5 grupper
Gruppsamtal "Kultur och kommunikation"	25	Deltagarna träffades vid två tillfällen uppdelade på 5 grupper
Gruppsamtal "Hälsa och ohälsa"	13	Deltagarna träffades vid ett tillfälle uppdelade på tre grupper
Gruppsamtal "Arbetsmarknad och Utbildning"	17	Deltagarna träffades vid tre tillfällen uppdelade på två grupper
Gruppsamtal "Samhälle och ekonomi"	17	Deltagarna träffades vid ett tillfälle uppdelat på två grupper
Gruppsamtal "Kultur, kommunikation, Sammanhang "	9	En referensgrupp som samtalade mer kortfattat om samma ämnen vid två tillfällen
Avslutande seminarie	19	Sammanfattning av övergripande resultat samt framtidsplaner. Föreläsning i intervjuform med två väl integrerade nysvenskars uppfattning om nycklar till integration.